

"Odchod do lesa" : staroseverští psanci

Tomáš Vlasatý, 14.6.2017

V případě dotazů, nejasností a doporučení se ptejte na bojovkamannfall@gmail.com.

Staroseverská společnost je pověstná svým propracovaným systémem zákonů. Samo slovo zákon (*lag*) znamená "řád". Pokud se člověk dopustil některých vážných zločinů, mohl být odsouzen k částečnému vyhnanství (3 roky mimo zemi) či doživotnímu psanectví. Psanec musel "řád" opustit, vydat se mimo sociální sféru a přesunout se do divočiny, kde se jeho potřeby smrskli na úplný základ: bezpečí, potraviny, nocleh, ošacení, společnost. Psanci se nesmělo dostat jídla, plavby a mohl být kýmkoli beztrestně zabit. Člověka, který by mu pomohl být se základními potřebami, čekal stejný osud. Psanectví se z tohoto důvodu nazývá *skóggangr* ("odchod do lesa"), a psanec *skógarmaðr* ("lesní muž") nebo *vargr* ("vlk").

Možností, které měl psanec, nebylo mnoho. Odchod ze země byl nejednoduchý a rovnal se sebevraždě. Lepším řešením, které lze v pramenech dohledat, je vytvoření jednoduchých příbytků v jeskyních, na ostrůvcích a jiných místech, kde se dá dobře bránit. Část rodu a přátel psance mohla stále podporovat, i když nezákonně. Ačkoli byli velmi obezřetní, někdy se sdružovali do větších skupin, které mezi sebou měli vlastní zákony a nepsaná pravidla. Pokud se psanci vydávali do obydlených oblastí, činili tak zejména z nedostatku jídla. Dva nejznámější psanci, a sice Islandané Gretti a Gísli, žili v psanectví mnoho let a konstatní nebezpečí z nich udělalo mistry v přežití a zabíjení.

Raně a vrcholně středověké záznamy z celé Evropy názorně ukazují, že cestování zejména přes oblasti, které nebyly pod ničí přímou kontrolou (moře, hory, lesy), bylo opravdu nebezpečné. Pokud cestující - poutníci vyvázli životem, obvykle přišli o veškerý náklad, a někdy byli zmrzačeni. Velmi názornou zprávu můžeme najít v Sáze o Egilu Skallagrímssonovi (kap. 75), kde Egil se svou družinou prochází skrze les, v němž na něj číhá přes dvacet nájemných vrahů v čele s Úlfem. Můžeme si povšimnout, že Egil ohledává stopy, využívá jednoduchých prostředků obrany (kámen a provaz namísto zbroje) a Úlf proti družině využívá terénních výhod:

„Pojedeme,“ řekl Egil; „nezdá se mi divné, že tudy někdo jel, protože to je obecná cesta.“ Potom jeli dále a stopa se neztrácela, a bylo tam množství šlépějí lidí i koní. A když přišli v místa, kde se cesty rozcházeli, rozcházela se také stopa a byla stejně velká obojím směrem. Tu pravil Egil: „Nyní myslím, že Álf mluvil pravdu. Přichystejme se nyní, protože se může stát, že se utkáme s těmi lidmi.“ Potom shodili Egil a jeho lidé se sebe pláště a jiné volné šaty a naložili si je na saně. Egil měl s sebou ve svých saních velmi dlouhý lýkový provaz, neboť je obyčej lidí, kteří jedou na daleké cesty, mít s sebou volné provazy, když je třeba něco opravit. Egil vzal veliký plochý kámen a položil si jej na prsa a na břicho. Potom přes něj ovázal provaz a otočil si jej mnohokrát kolem těla až vzhůru přes lopatky. Eidský les má takovou povahu, že na obou stranách dosahuje vysoký les až do obydleného kraje, ale uprostřed je široko daleko nízký les a křoví a na některých místech není porost vůbec. Egil a jeho družina zatočili na kratší cestu, která šla přes hřbet. Všichni měli štíty a přílby, sečné zbraně a bodné zbraně. Egil šel před nimi a když přijeli ke hřbetu, byl tam dole les a nahoře na svahu nebyl žádný les. A jakmile šli vzhůru do svahu, vyskočilo zezadu z lesa sedm mužů a hnalo se za nimi vzhůru a metali po nich kopí. Egil a jeho lidé se otočili a stáli řadou napříč přes cestu. Tu přišli na ně jiní lidé shora na skálu nad nimi a házeli na ně kamení, a to bylo mnohem nebezpečnější. Tu hovořil Egil: „Nyní ustupujte odsud do svahu a chraňte se, jak dovedete, zatímco já se budu snažit dostat na skálu“ Učinili tak, a když Egil přišel ze svahu nahoru, bylo tam osm mužů, a všichni na něj zároveň zaútočili a doráželi naň. A netřeba povídati o jejich seči; skončilo to tak, že Egil je pobil všechny. Potom šel na kraj skály a házel dolů kamení a nic tomu neodolalo. Zůstali tam ležet tři vermští a čtyři utekli do lesa, zranění a potlučení. Potom Egil a jeho družina vzali své koně a jeli svou cestou dále, až se dostali přes ten hřbet. Ale vermští, kteří vyvázli, dali vědět svým přátelům, kteří byli u bažin. Pustili se tedy dopředu spodní cestou, a dostali se před Egila na cestu. Tu pravil Úlf své družině: „Nyní na ně musíme jít se lstí, zařídit to tak, aby nemohli utéct. Cesta jde pod hřbetem,“ pravil, „bažina pak zahýbá vzhůru a nad ní je skála, cesta prochází mezi skálou a bažinou, a není tam víc místa než pro ni. Někteří z nás půjdou až za tu skálu a postaví se proti nim, budou-li chtít vyrazit, zatímco jiní se schovají tady v lese, a až oni přejdou, vrhnou se pak na ně zezadu. Hleďme, aby nikdo z nich nevyvázl!“ Učinili tak, jak Úlf povídal. Úlf šel napřed, za skálu, a deset mužů s ním. Egil a jeho lidé se brali svou cestou a nevěděli nic o tomto plánu, až přišli na místo, kde byla cesta úzká. Tu vyskočili na ně zezadu lidé, a hned na ně obrátili své zbraně. Egil se svými se obrátili proti nim a bili se s nimi. V tu chvíli přišli také ti lidé, kteří před tím byli za skálou, a když to Egil uviděl, obrátil se proti nim. Padala tam rychle rána za ránou, a Egil tam skolil některé z nich a zbytek se obrátil nazpět k místu, kde bylo více rovného místa. Egil se hnal za nimi, a tam padl Úlf a Egilovou rukou dalších jedenáct mužů. Egil se potom hnal tam, kde jeho družina bránila cestu před osmi muži, a obě strany měly raněné. Jak dorazil Egil, vermští hned utíkali do lesa, který byl nablízku. Vyvázlo jich tam pět a všichni velmi poranění; tři tam padli. Egil měl mnoho ran, ale žádnou velikou. Jeli potom svou cestou a Egil zavázal rány svých družiníků a žádná z nich nebyla veliká. Usedli do saní a jeli celý den, co ho ještě zbývalo.

Psanci jsou mobilní a odhodlaní, nemají co ztratit. Mohou čekat za každým rohem, mohou přijít v noci i ve dne. Život v divočině je zocelil. Pokud se jim budete chtít v rámci putování postavit, musíte vytvořit funkční jednotku, která přizpůsobí svou rychlost nejpomalejším členům. Nebuďte rozptýlení. Pokud máte štítů, rovnoměrně jejich nositele rozestavte v rámci zástupu. Jakmile se začne schylovat k boji, shod'te svá zavazadla. Dávejte dobrý pozor na soutěsky a jiné terénní nevýhody, kudy musíte projít. Nehrajte si na Egila a nevzdalujte se od svých druhů, kryjte se navzájem. Velký pozor si dáváte především na oštěpy. Netábořte u lesa, pokud to není nezbytně nutné. V noci držte párové hlídky, které by měli odhalit vše do sta metrů. Pokud lapkům ukážete, že jste silní a jednotní, utečou a budou hledat snadnější kořist.

